

کانون مدرسین فارغ التحصیلان دانشکده فنی دانشگاه تهران

اقتصاد مقاومتی در شرایط پسا برجام

گردهمایی عمومی تیرماه کانون فارغ التحصیلان

حسین عبده تبریزی

دانشکده فنی، دانشگاه تهران، ۱۳۹۵/۰۴/۳۰

استراتژی‌های اقتصادی دولت یازدهم در دوران پسابرجام

- تعامل با دنیا بدون هرگونه تغییرات ساختاری
- اصلاحات اقتصادی درون‌گرایانه بدون هرگونه تغییرات ساختاری
- اصلاحات ساختاری اقتصادی به کمک تعامل حداکثری با دنیا و بهره‌برداری از ظرفیت‌های ملی (اصلاحات بانک‌ها، بازار بدهی، قیمت‌های بازار، نرخ تورم پایین، تنوع‌سازی در تمام بازارهای بالقوه و ...)

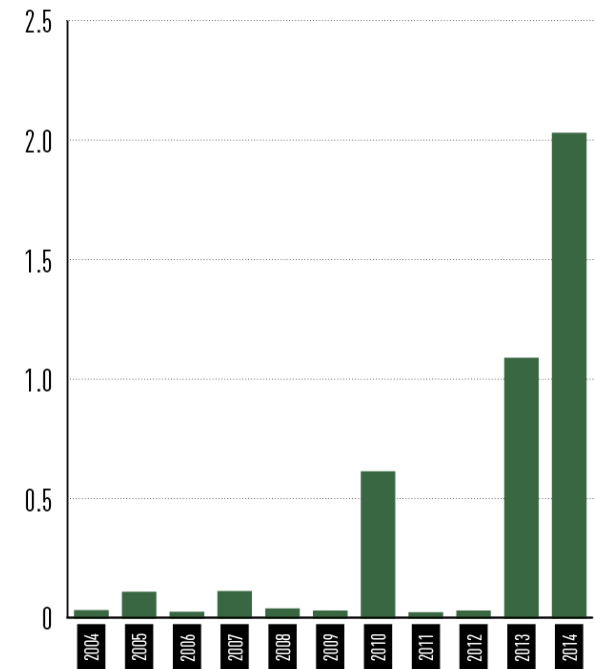
دستاوردهای برجام

- رفع تحریم‌های واردات نفت و گاز و محصولات پتروشیمی
- آزادسازی بخشی از دارایی‌های ۱۰۰ میلیارد دلاری بلوکه‌شده
- کاهش هزینه‌های مبادله با ایران، واردات ارزان‌تر
- افزایش صادرات غیرنفتی
- انتقال تکنولوژی
- فرصت‌های بیشتر برای تأمین مالی پروژه‌ها و شرکت‌ها، ارتباط با بانک‌ها، تأمین مالی با ضمانت‌های دولتی

مشکل شرکای خارجی

بخش واقعی در مقابل بخش مالی
(بانکها)

Fig 1 Global fines for money laundering
USD BILLIONS

SOURCE: DELOITTE ANALYSIS

چرا ورود بانک‌های خارجی به ایران طول خواهد کشید؟

- مجوزهای OFAC
- انطباق با مقررات: KYC/منابع و مصارف وجوه
- بروکرات‌های دو طرف (مثال NEW DUES)
- برداشتن موانع با مثال‌های کوچک (معامله‌ی AIRBUS)
- مقاومت‌های نسبی ECAها (مثال هرمس)
- مقررات مقام ناظر
- مجوزهای U-Turn دلاری
- (Foreign FACTA Account Tak Compliance Act)
- لغو قراردادهای تسویه‌ی به امضا رسیده بین امریکا و بانک‌ها

اقتصاد مقاومتی (RESILIENT ECONOMY) چیست؟

- اقتصاد مقاومتی به توان اقتصاد برای برگشت به وضعیت عادی پس از رویارویی با شوک یا بحران اشاره دارد. این شوک می تواند خارجی یا داخلی باشد.
- به این برمی گردد که اقتصاد ایران چگونه پس از شوک های اقتصادی به وضعیت قبلی برمی گردد.
- الزامات ۲۴ اصل اقتصاد مقاومتی

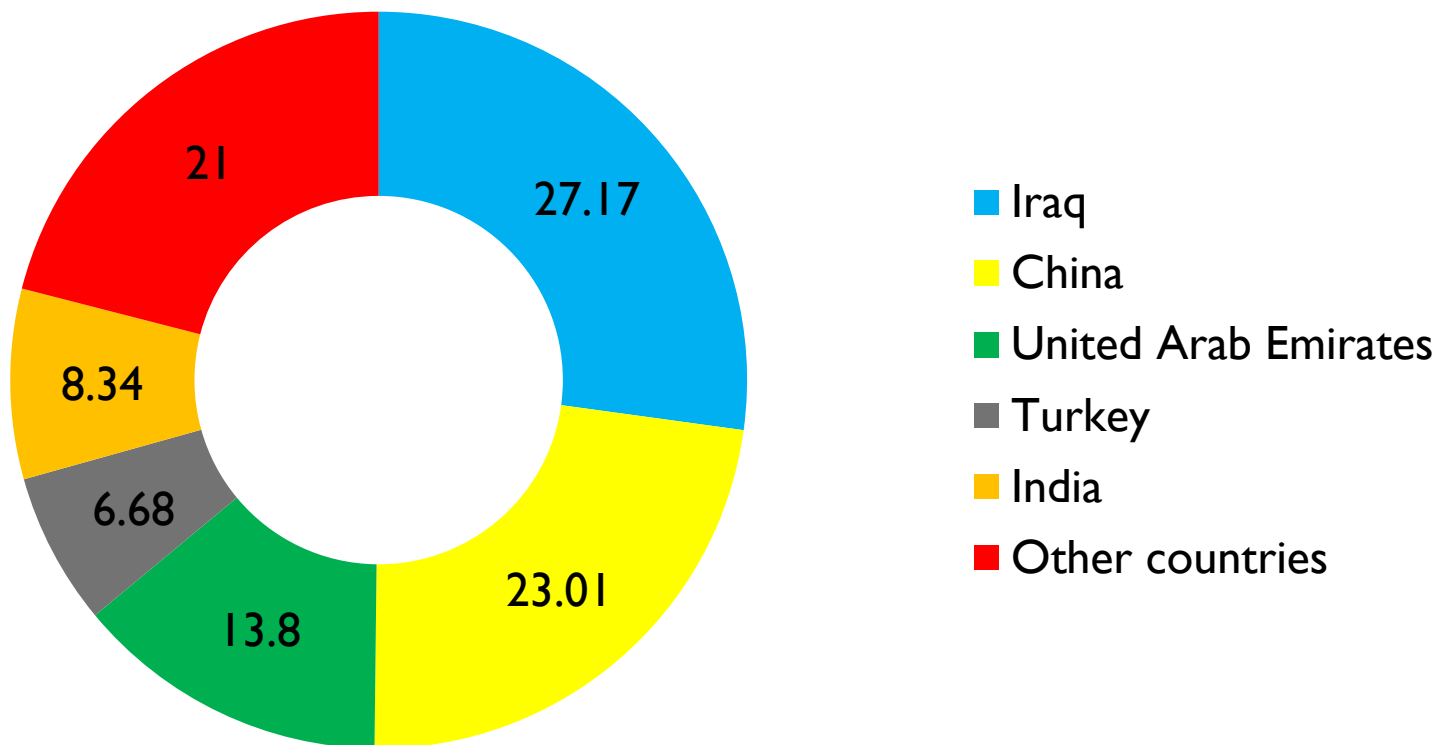
مثالی از ایالات متحدهی امریکا

- تحریم کشورهای عرب عضو اوپک در سال ۱۹۷۳
- افزایش جهانی قیمت نفت و رکود بلندمدت در اقتصاد امریکا
- بررسی مقاومت و کاهش ریسک در عرصه‌های انرژی
- راه‌کارهای کاهش خطرپذیری اقتصاد امریکا در حوزهی انرژی
- استفاده از فناوری‌های کمتر انرژی‌بر
- استفاده از انرژی‌های جایگزین نفت
- ایجاد ذخایر استراتژیک نفت

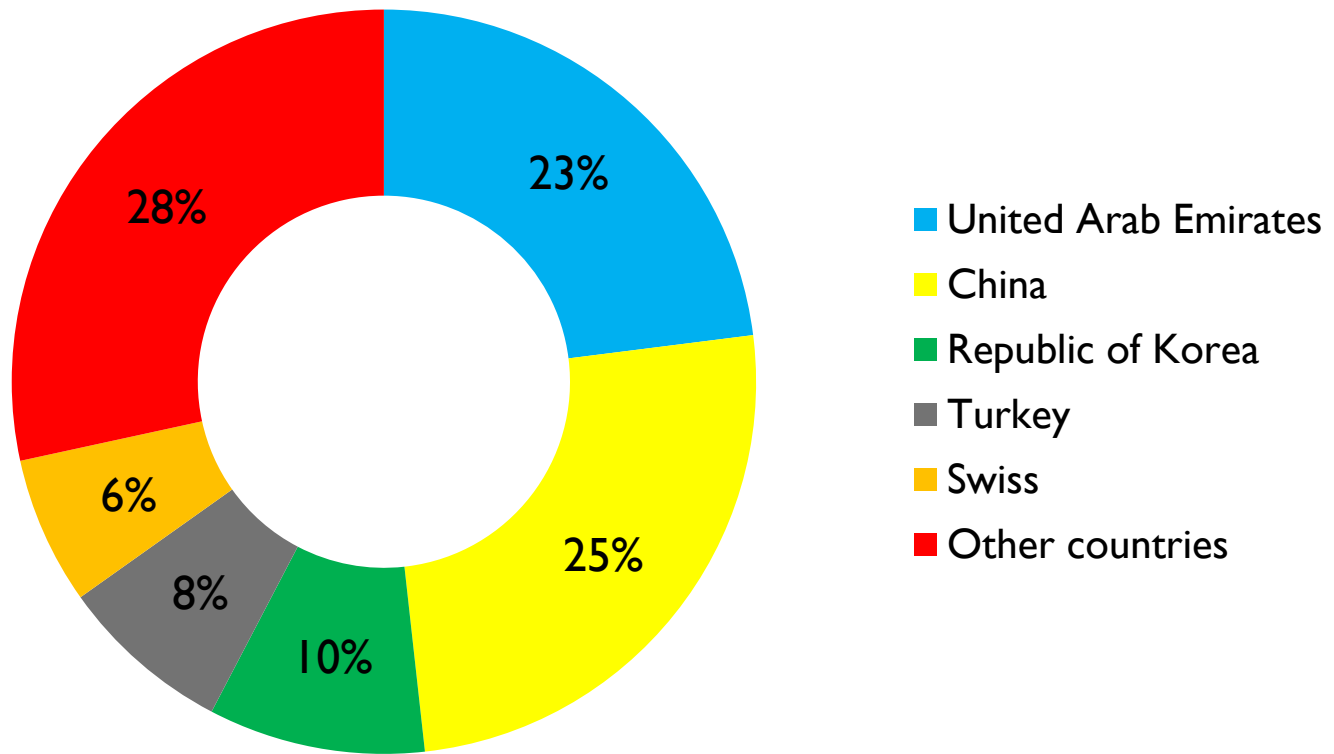
مثال‌های دیگر

- گاز ترکیه و اتکا به روسیه: قرارداد گاز با ایران حتی با قیمت بالاتر
- ایران و اتکا به واردات گاز از ترکمنستان برای استان‌های شمالی
- اتکای ایران به ۵ بانک اروپایی و تحریم بانکی ایران
- وابستگی ایران به صادرات نفت: بخش عمده‌ی درآمد دولت + منبع برای واردات

سهم جدید بازارها (صادرات غیر نفتی)

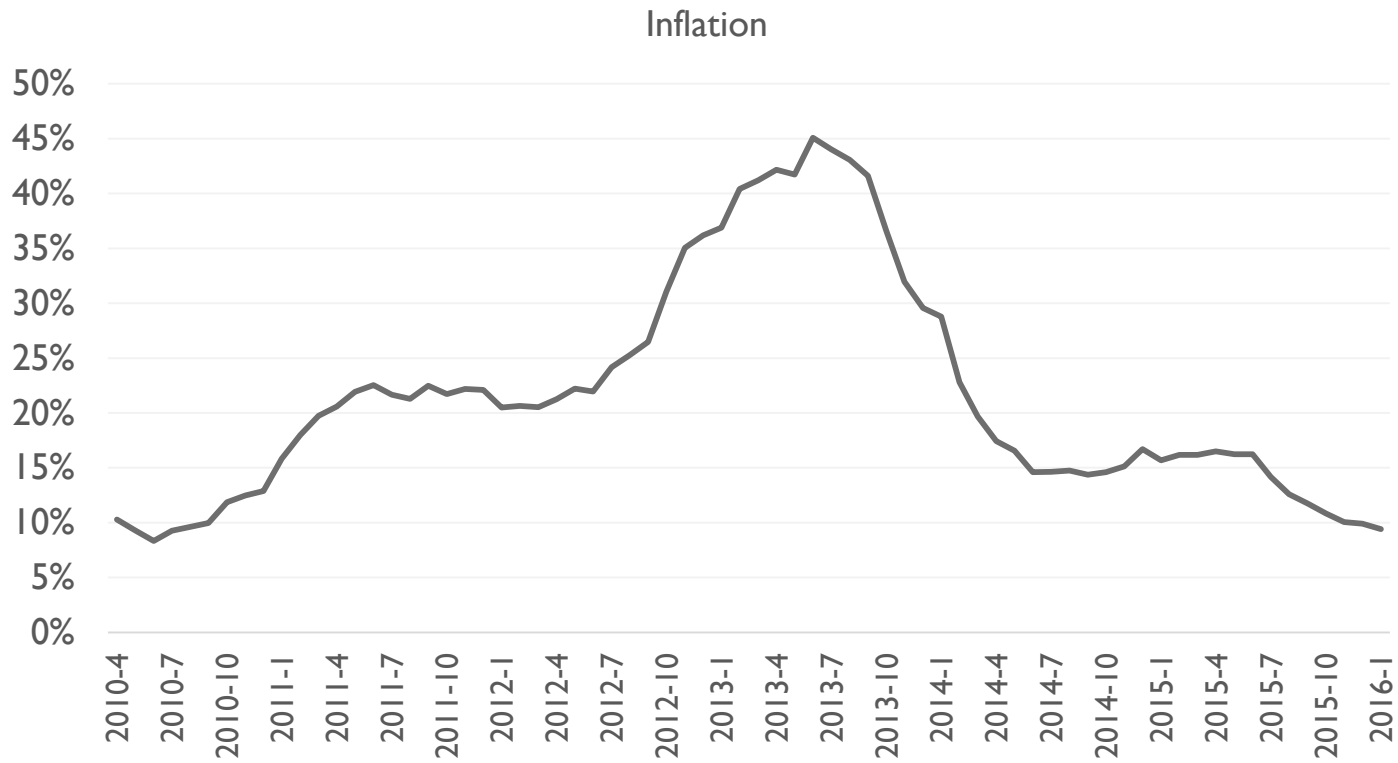
سهم جدید بازارها (واردات)

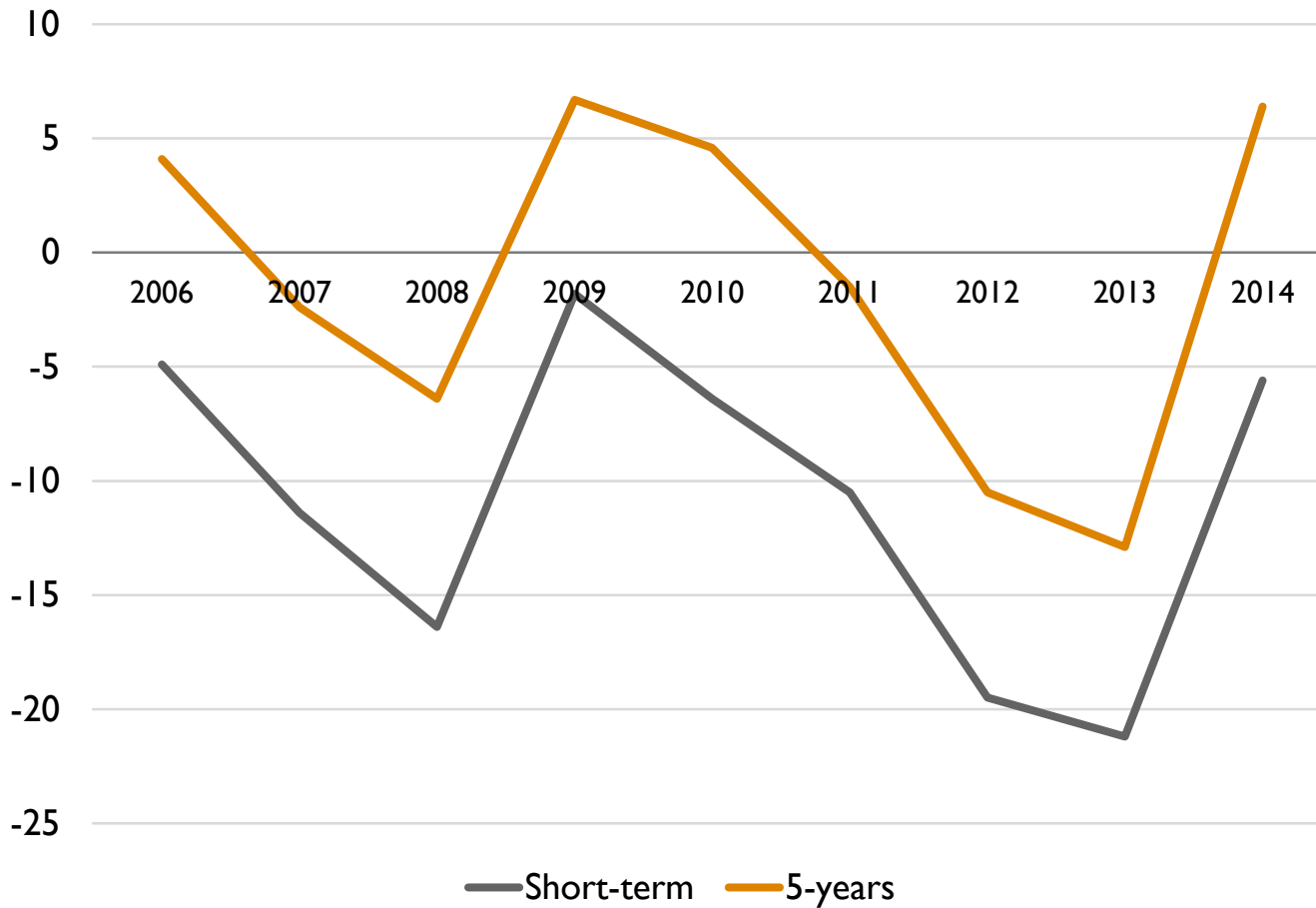
مشکلات موجود اقتصاد ایران

- مشکلات مربوط به یارانه
- بنگاه‌های شبه‌دولتی (خصوصی‌ها)
- مشکلات تأمین مالی شرکت‌های ایرانی، بحران اعتباری، وضعیت وخیم بانک‌ها
- بودجه محدود دولت
- بنگاه‌های ناکارآمد
- تقاضای کل ناکافی
- سیاست‌های محدود در حوزه انرژی، برنامه‌های ذخیره انرژی
- نرخ چندنرخ‌ی ارز

نرخ تورم

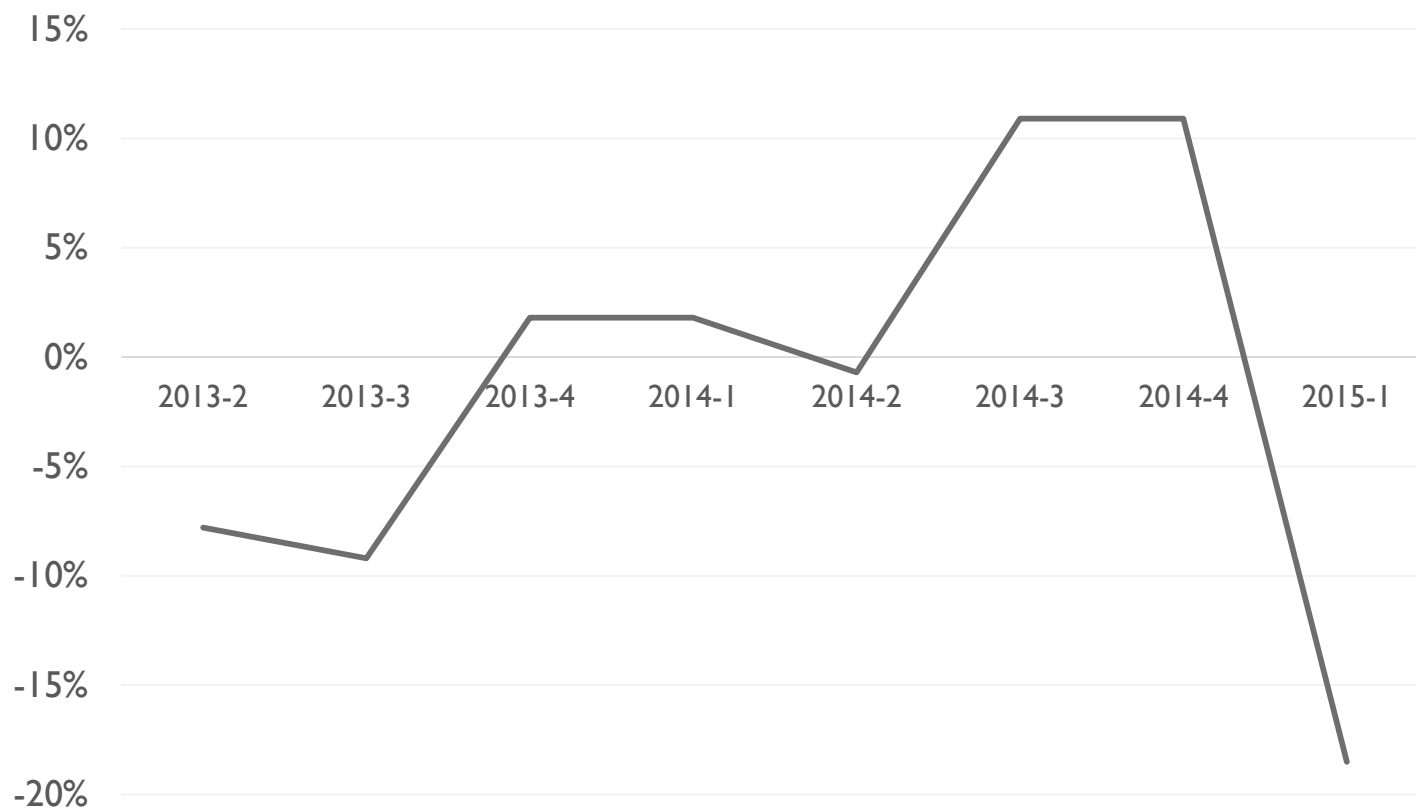
نرخ بهره واقعی

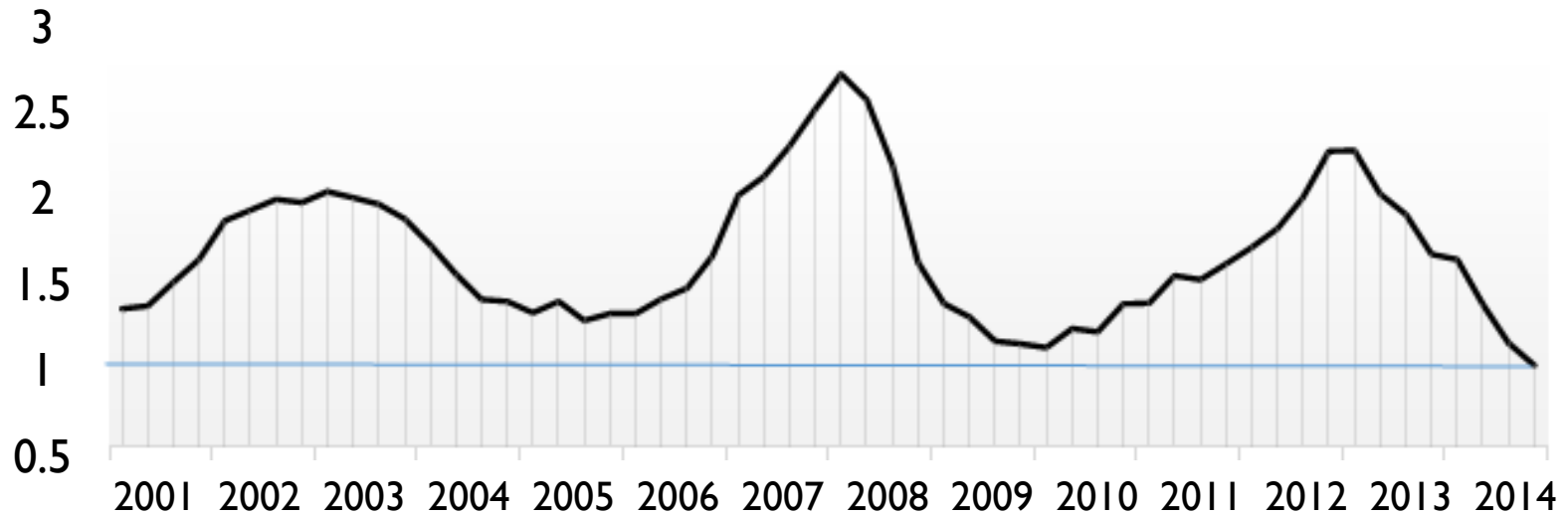
Source: Central Bank of Iran

مازاد سرمایه‌گذاری در بخش مسکن

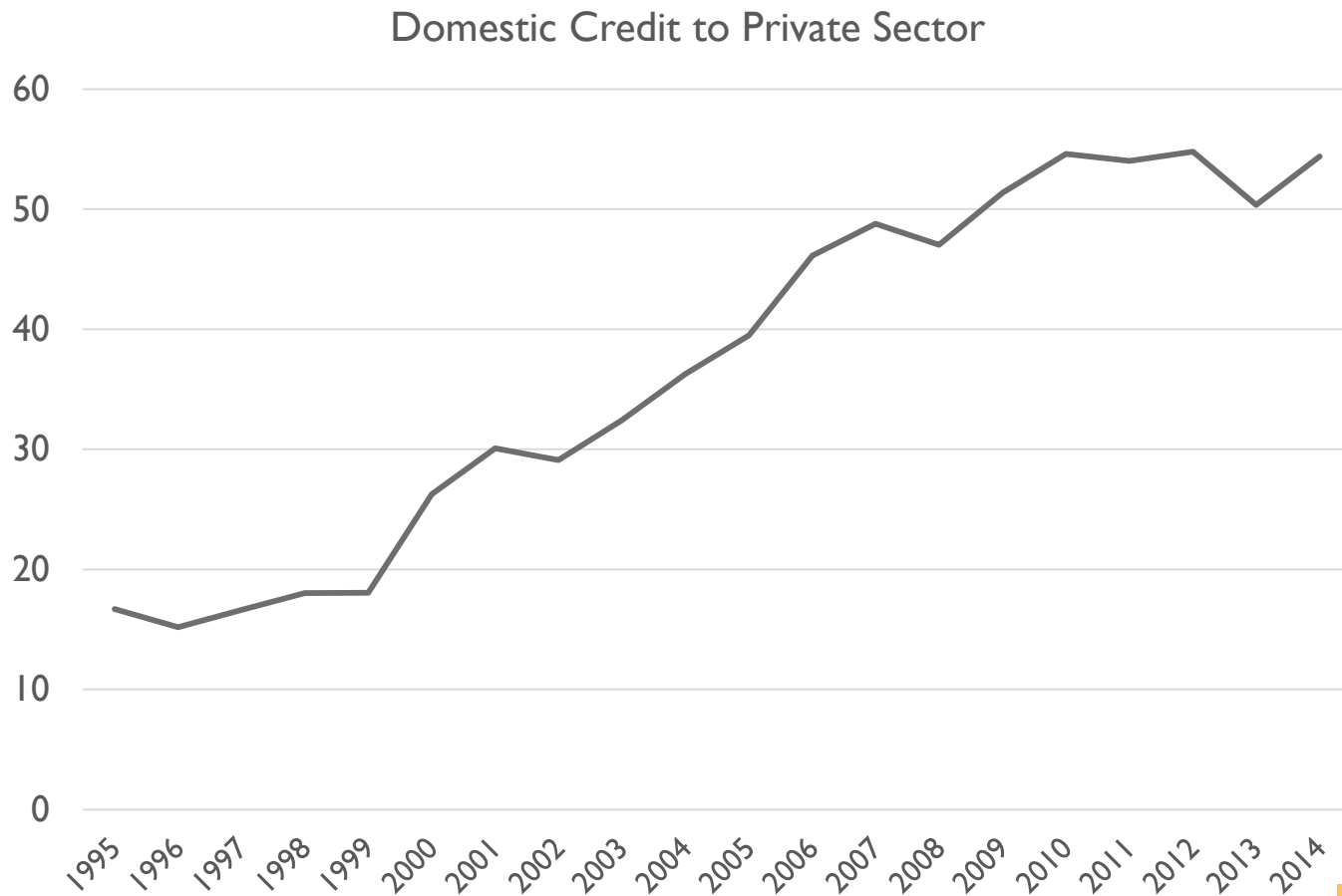
Value Added Growth in Housing Sector (seasonal)

نسبت توپین کیو

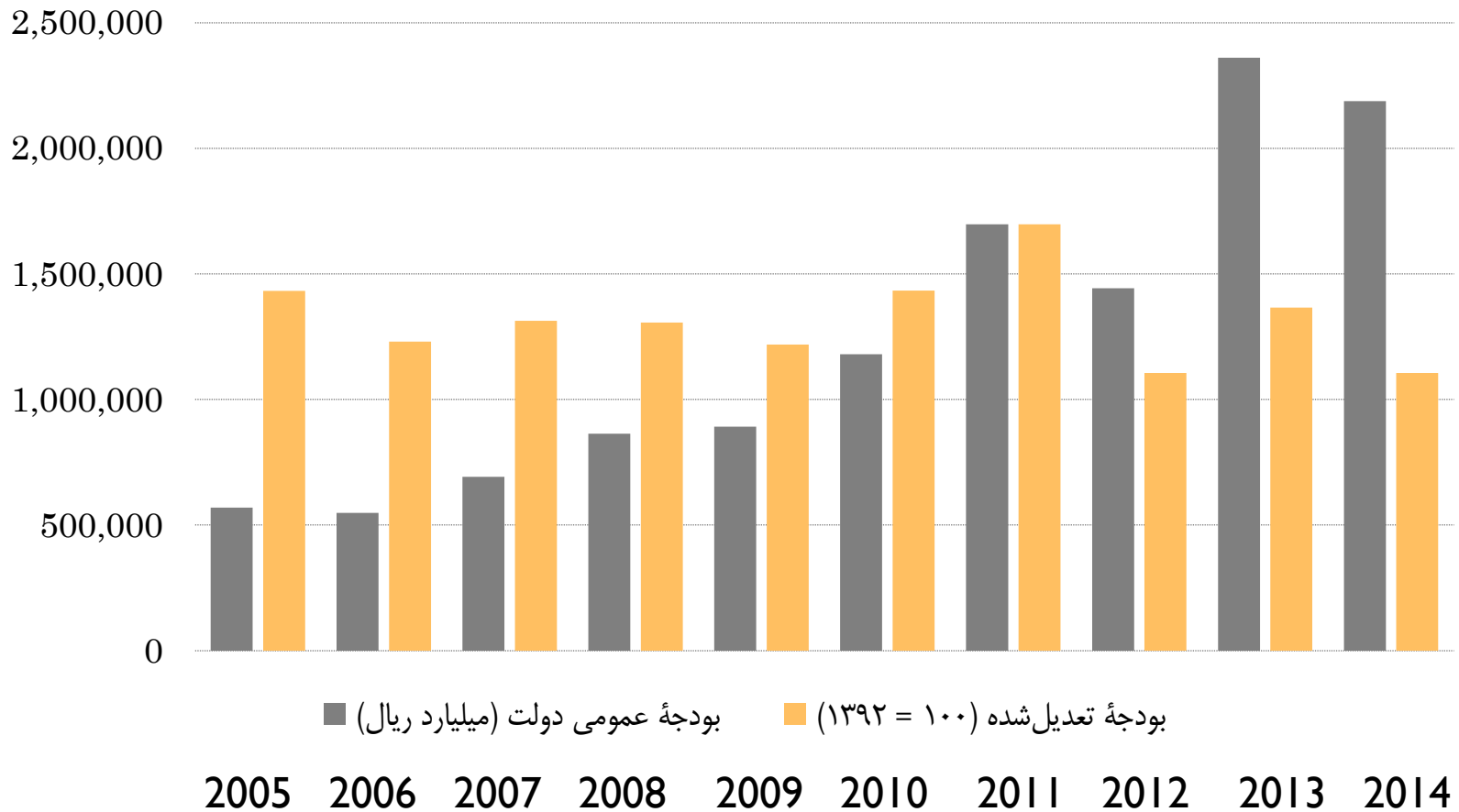

بحران اعتباری (درصد تولید ناخالص داخلی)

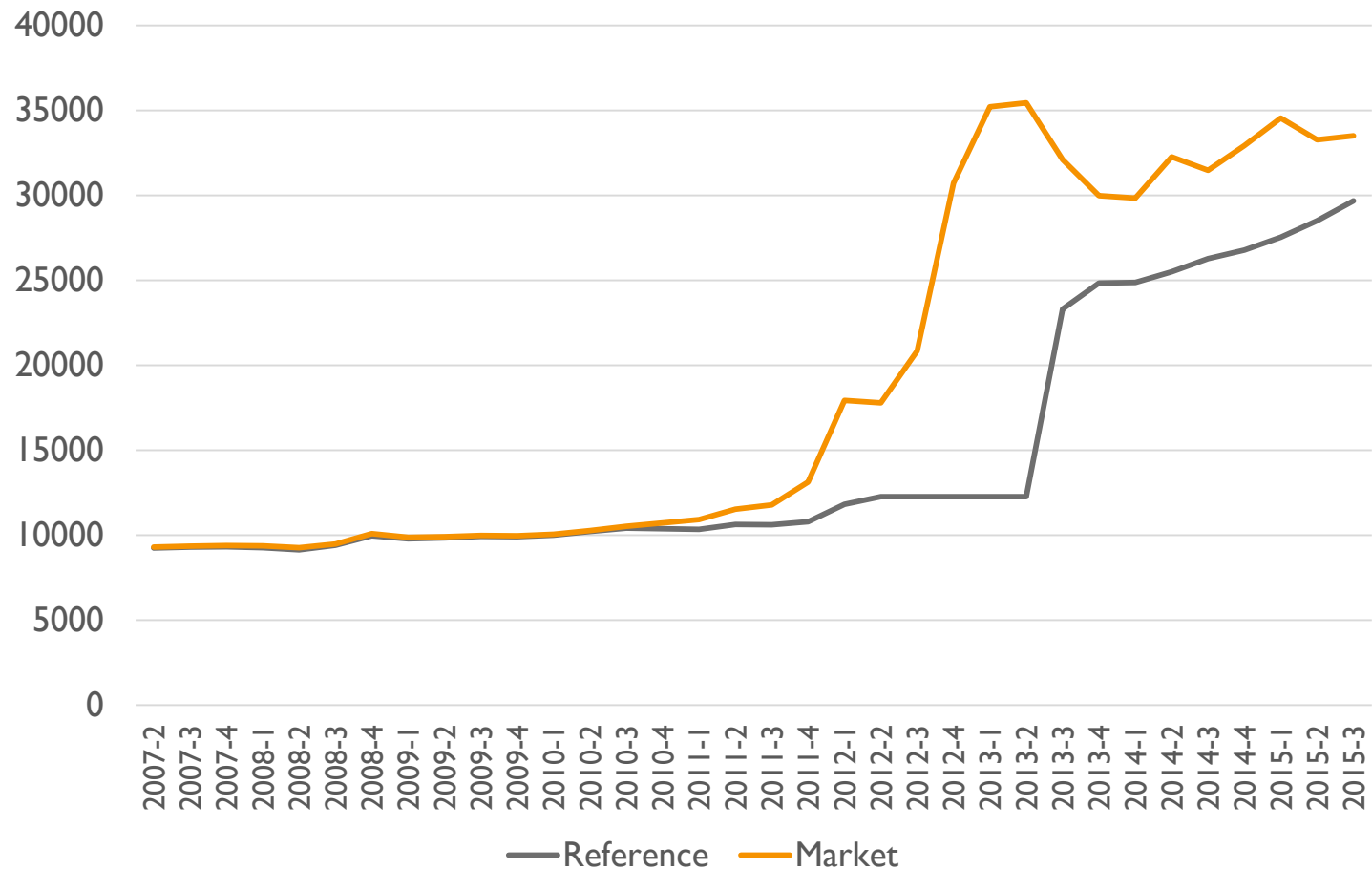

Source: World Bank

بودجه اسمی در مقابل بودجه واقعی

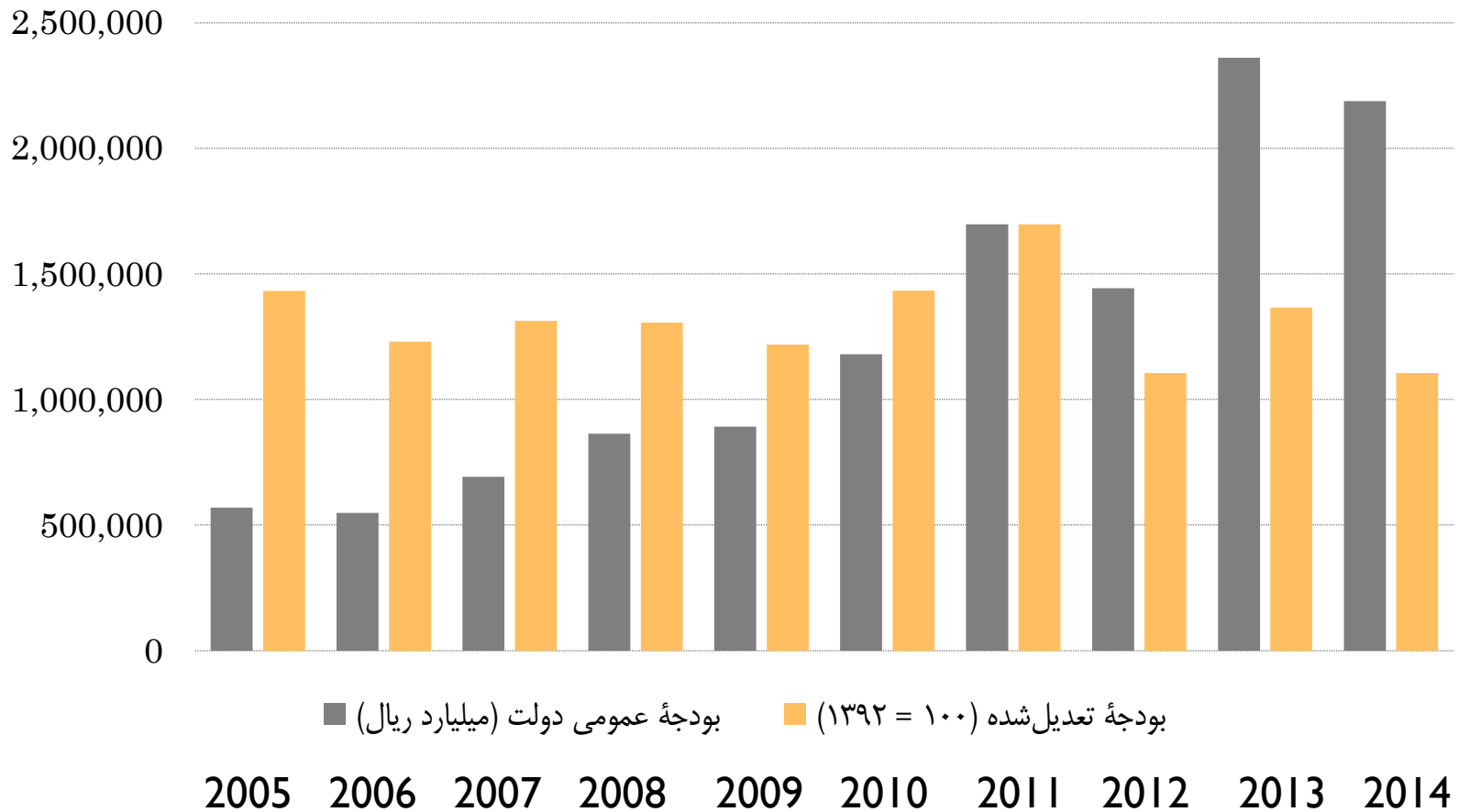

نظام چند نرخي ارز

بانک مرکزی منبع:

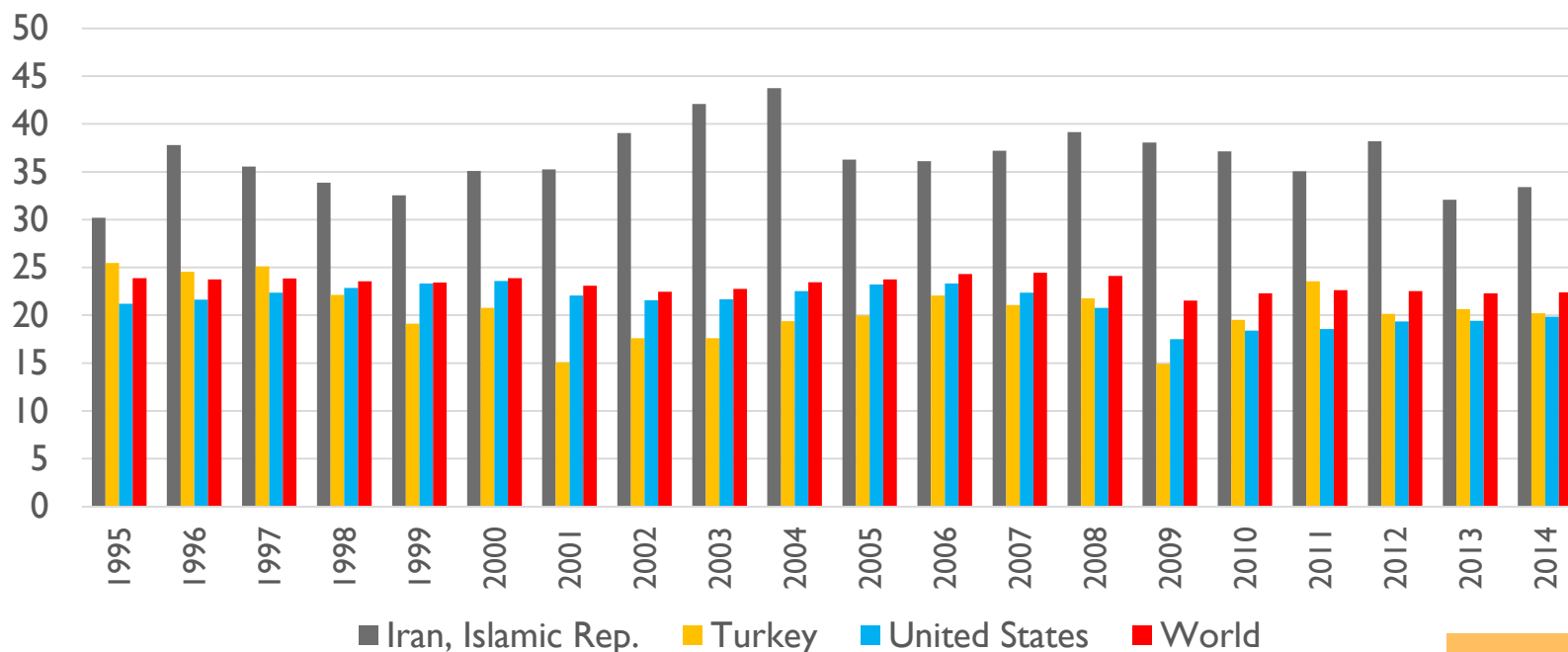
بودجه اسمی در مقابل بودجه واقعی

بهره‌وری و سهم سرمایه در یک تشکیل سرمایه

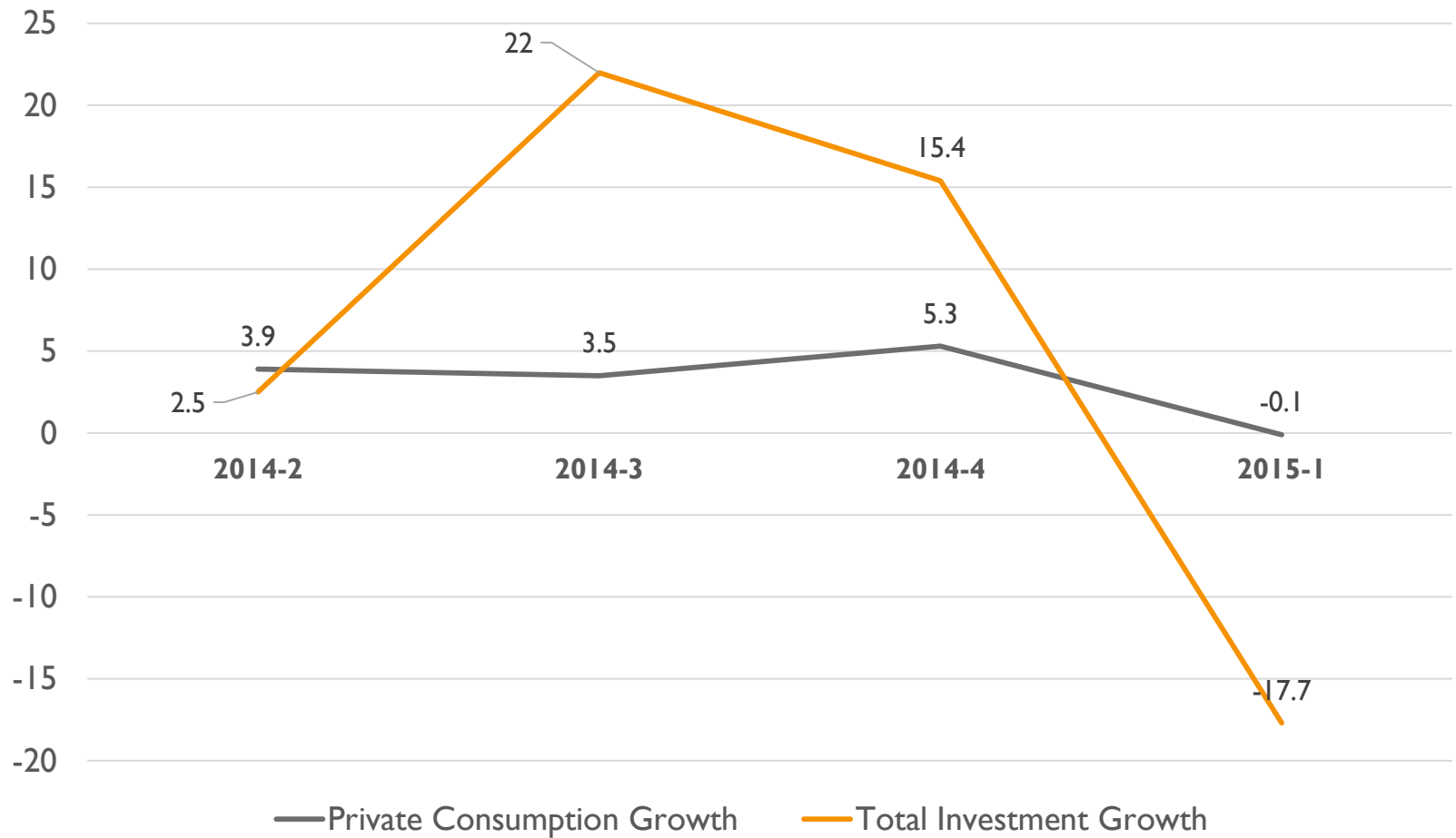
- سهم کنونی سرمایه بسیار بالاست
- قسمت گم‌شده‌ی یک، بهره‌وری است.

Gross capital formation (% of GDP)

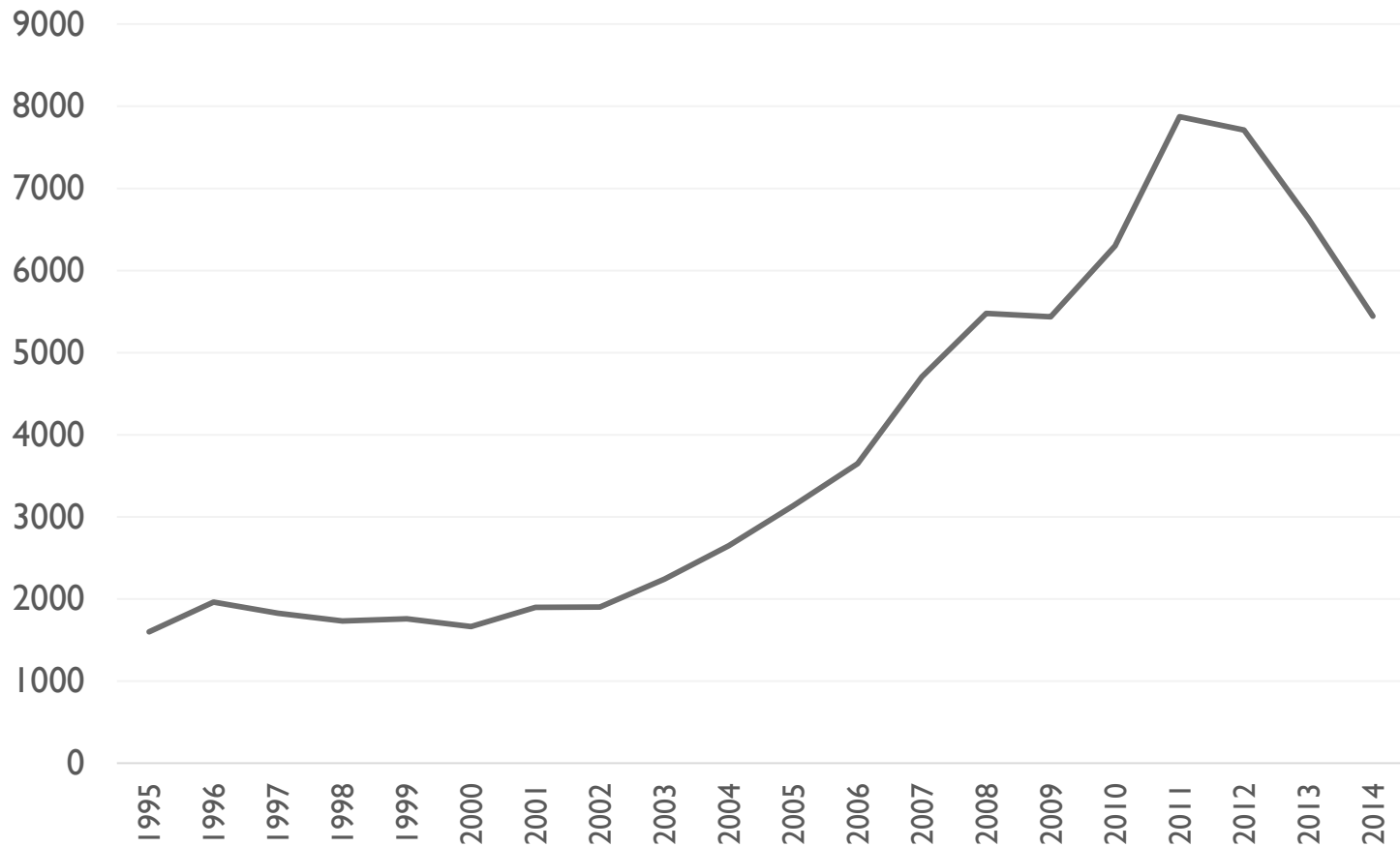

Source: World Bank

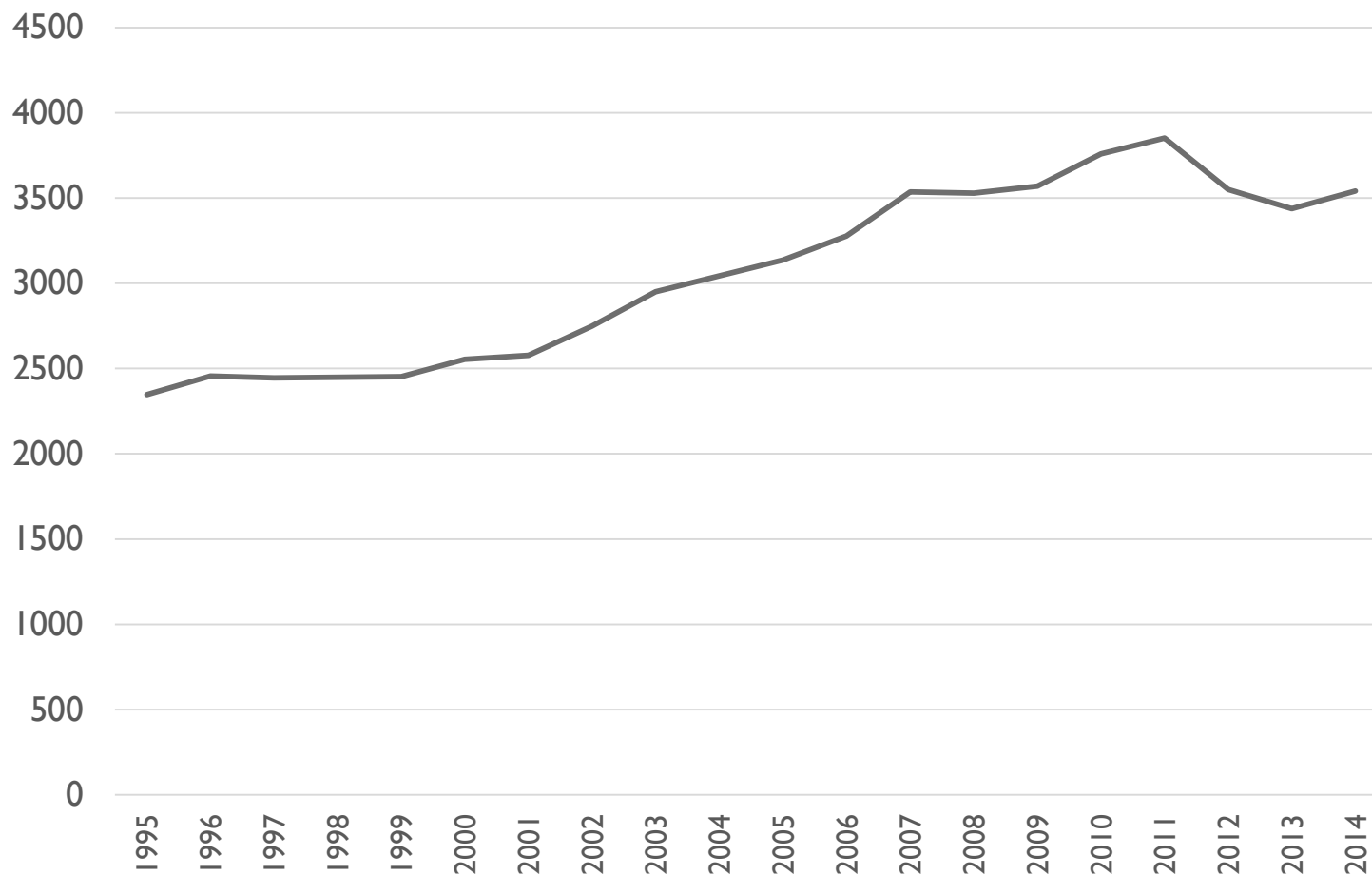
تقاضای کل کاهشنده

تولید ناخالص داخلی سرانه (اسمی - دلار)

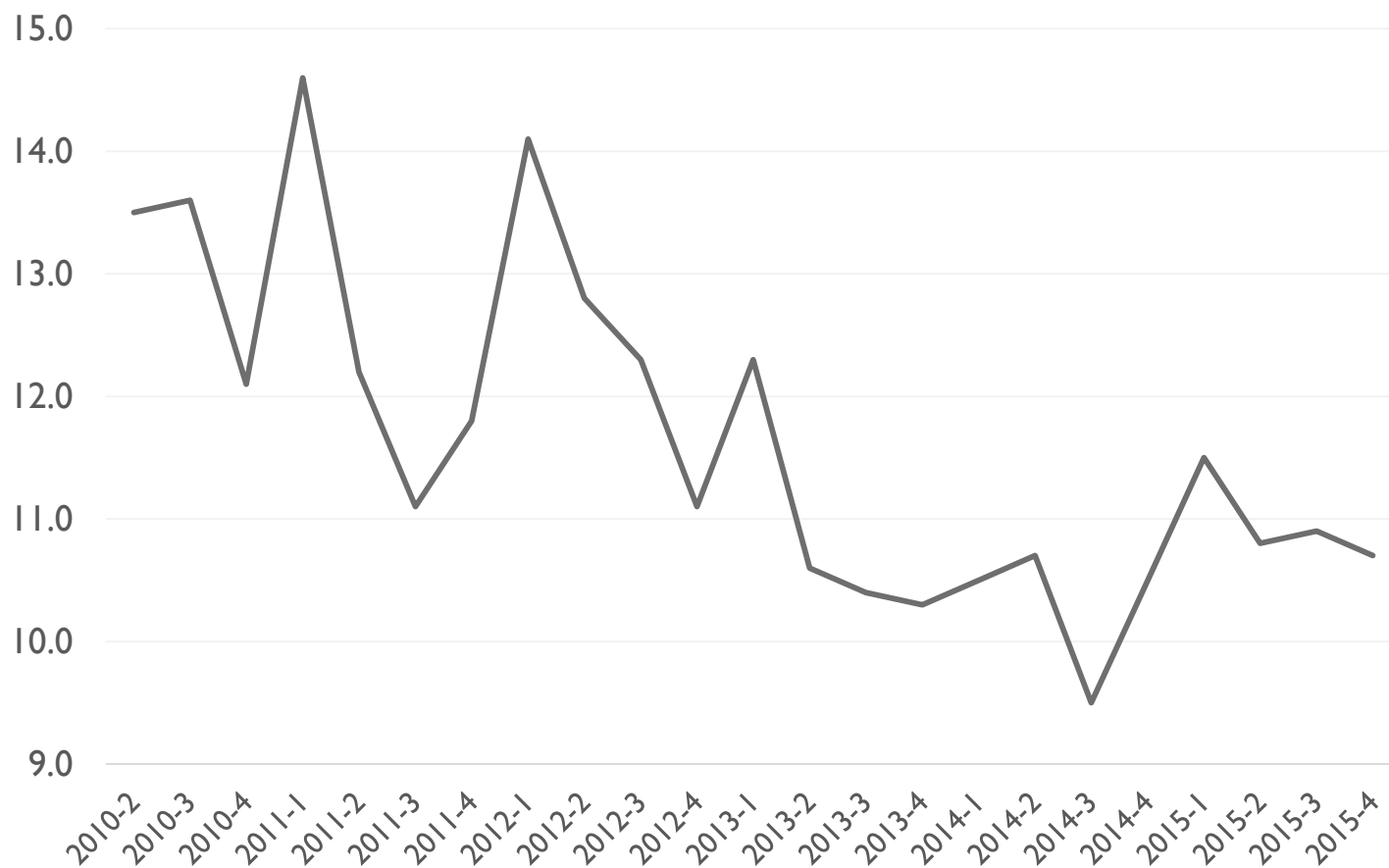

تولید ناخالص داخلی سرانه (واقعی - دلار ۲۰۰۵)

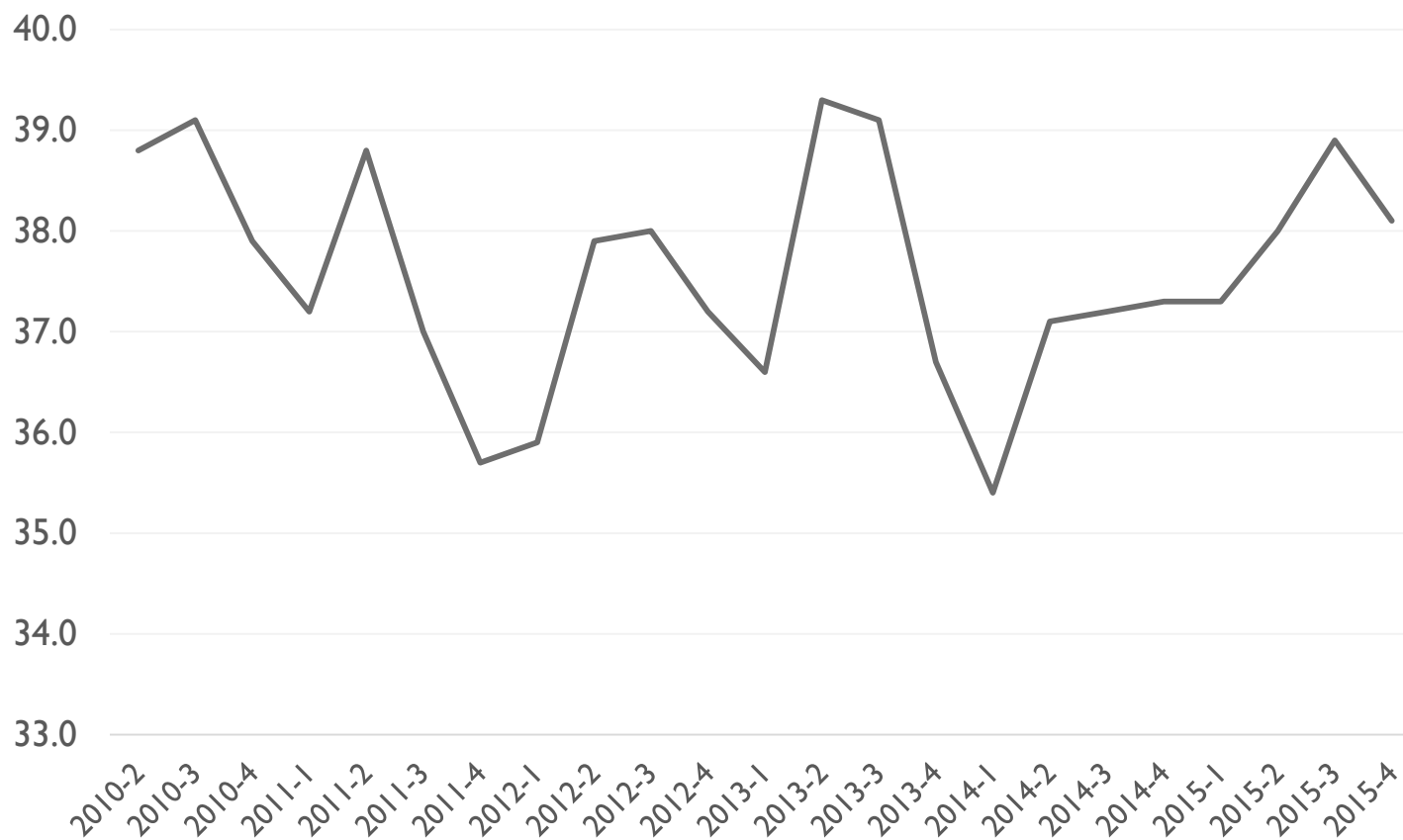

Source: World Bank

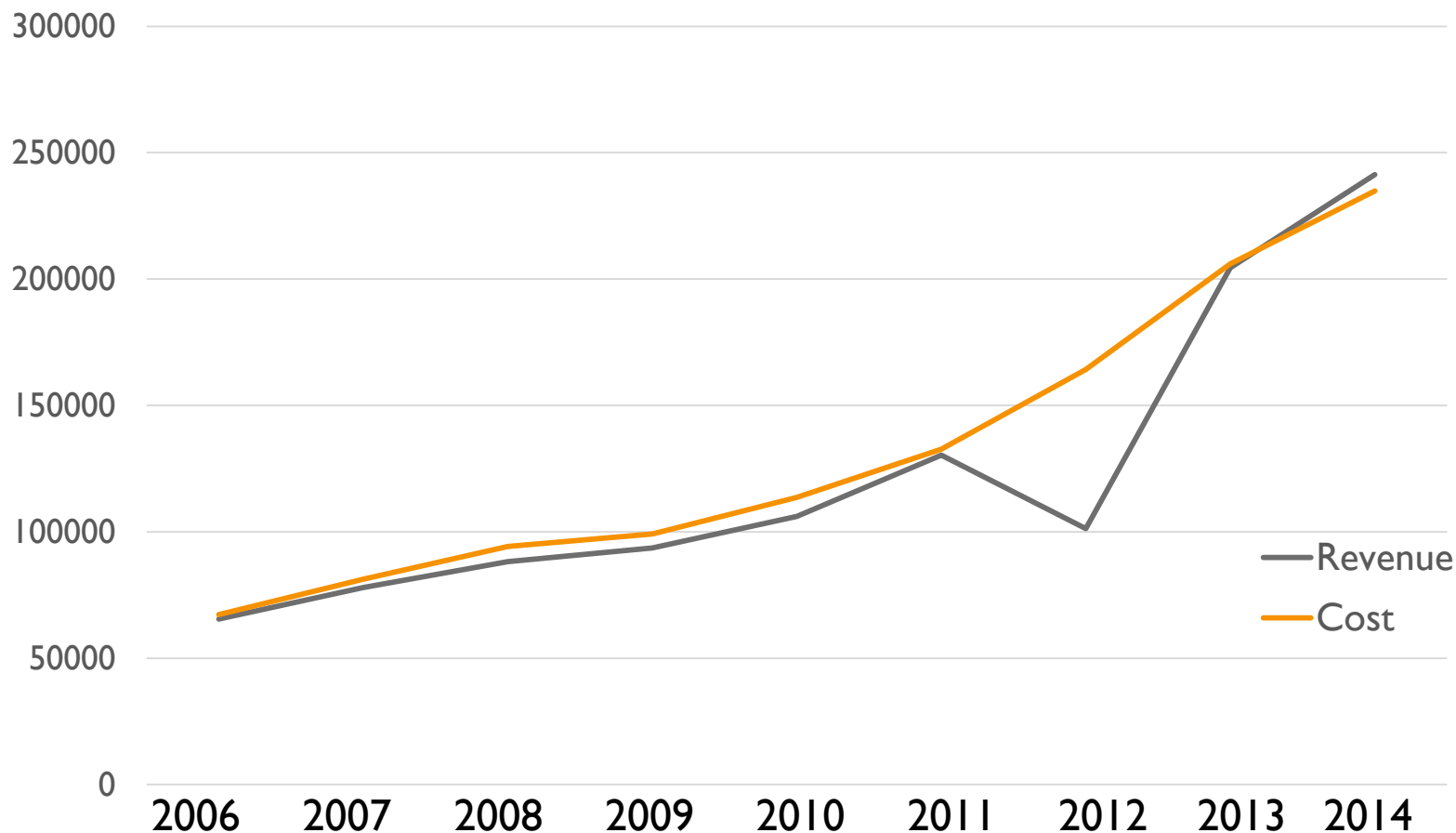
ترخ بیکاری فصلی

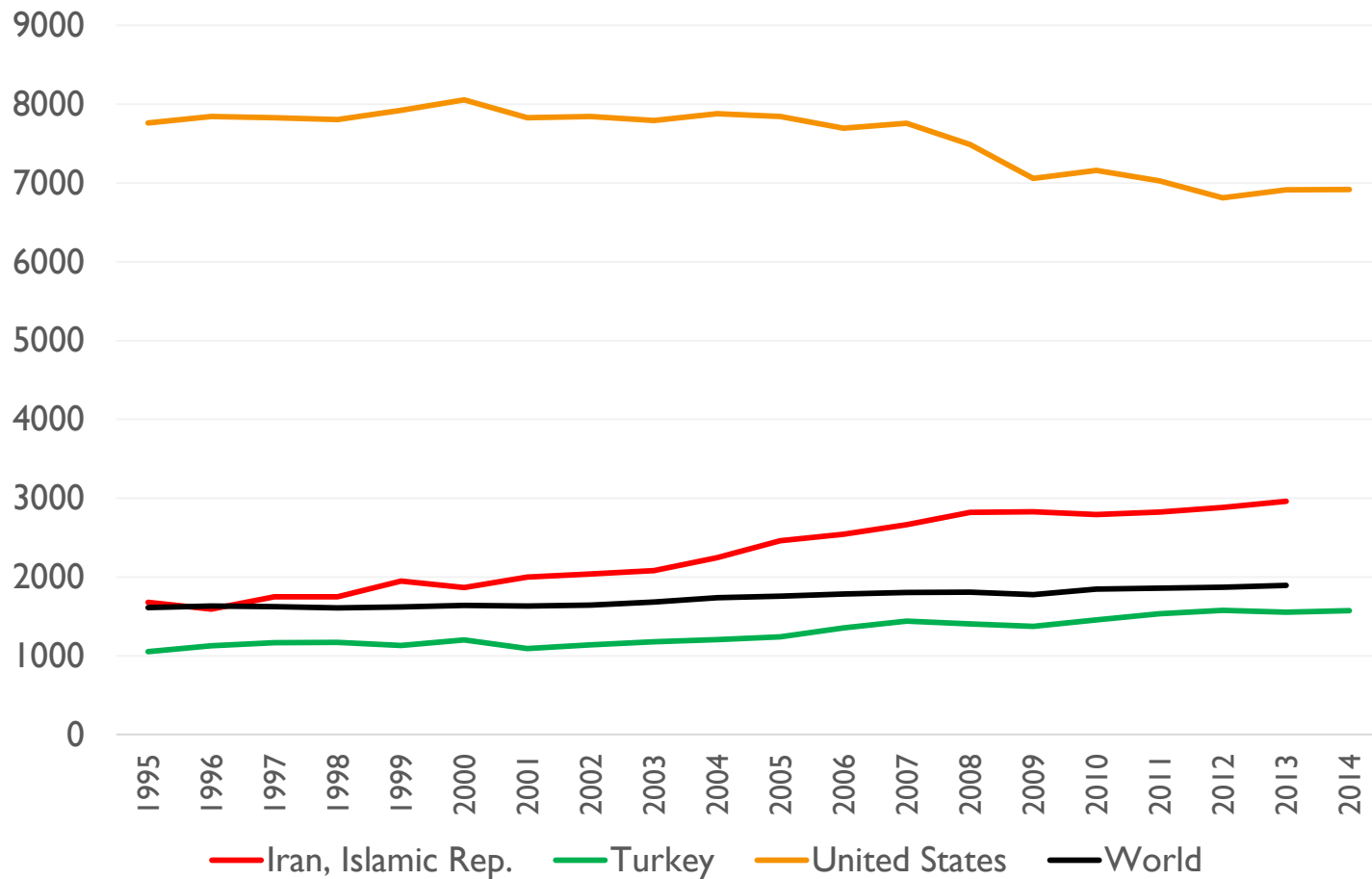
نرخ مشارکت فصلی

هزینه و درآمد هر خانوار

مصرف انرژی

Source: World bank

مصرف انرژی

■ انرژی یارانه‌ای ارزان به نرخ مصرف بالا، و بهره‌وری پایین صنعت انجامیده است.

700 million
barrels in a
year
×
40 Dollars

+

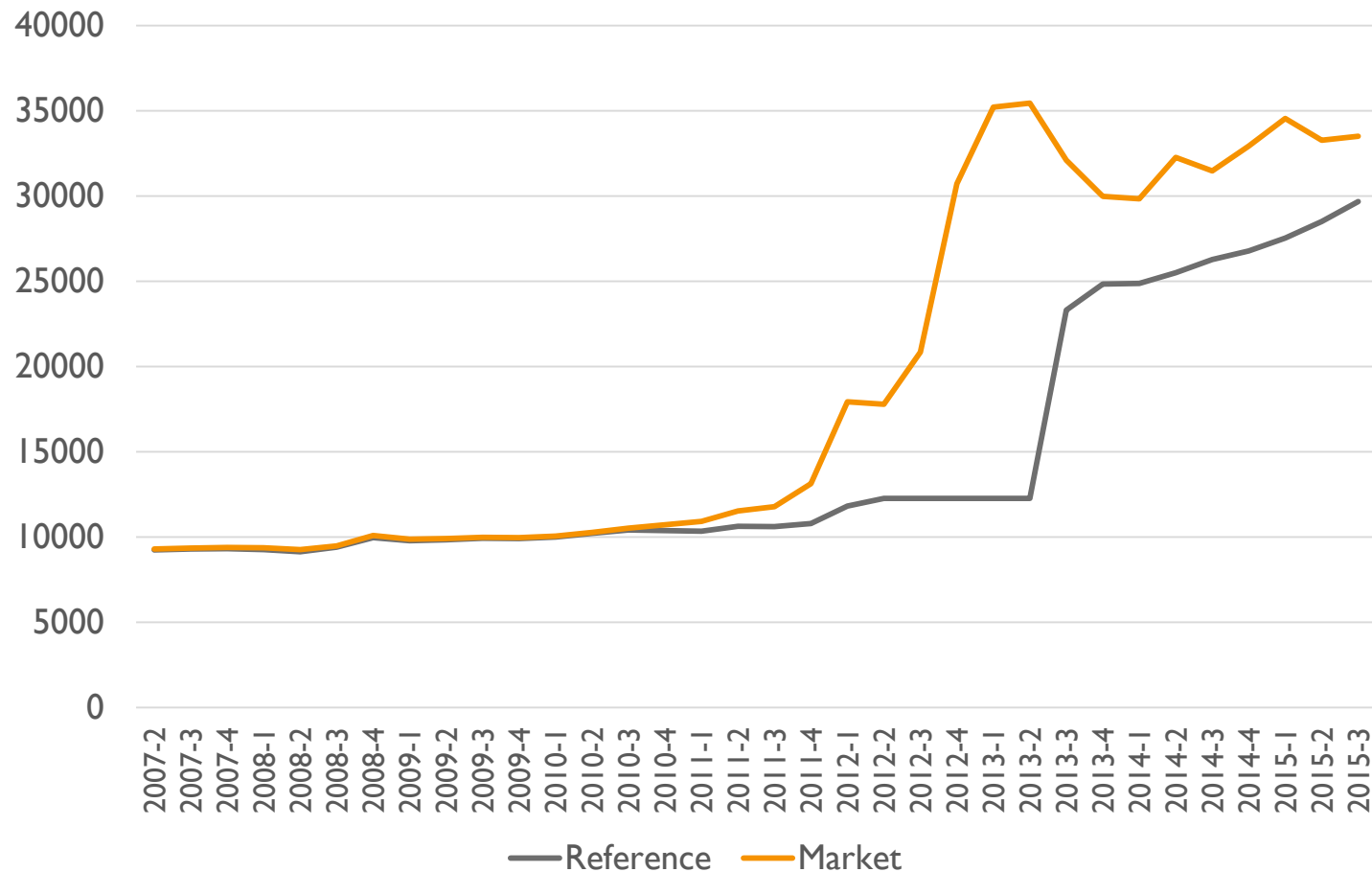

162 billion m³ in a
year
×
30 cents

=

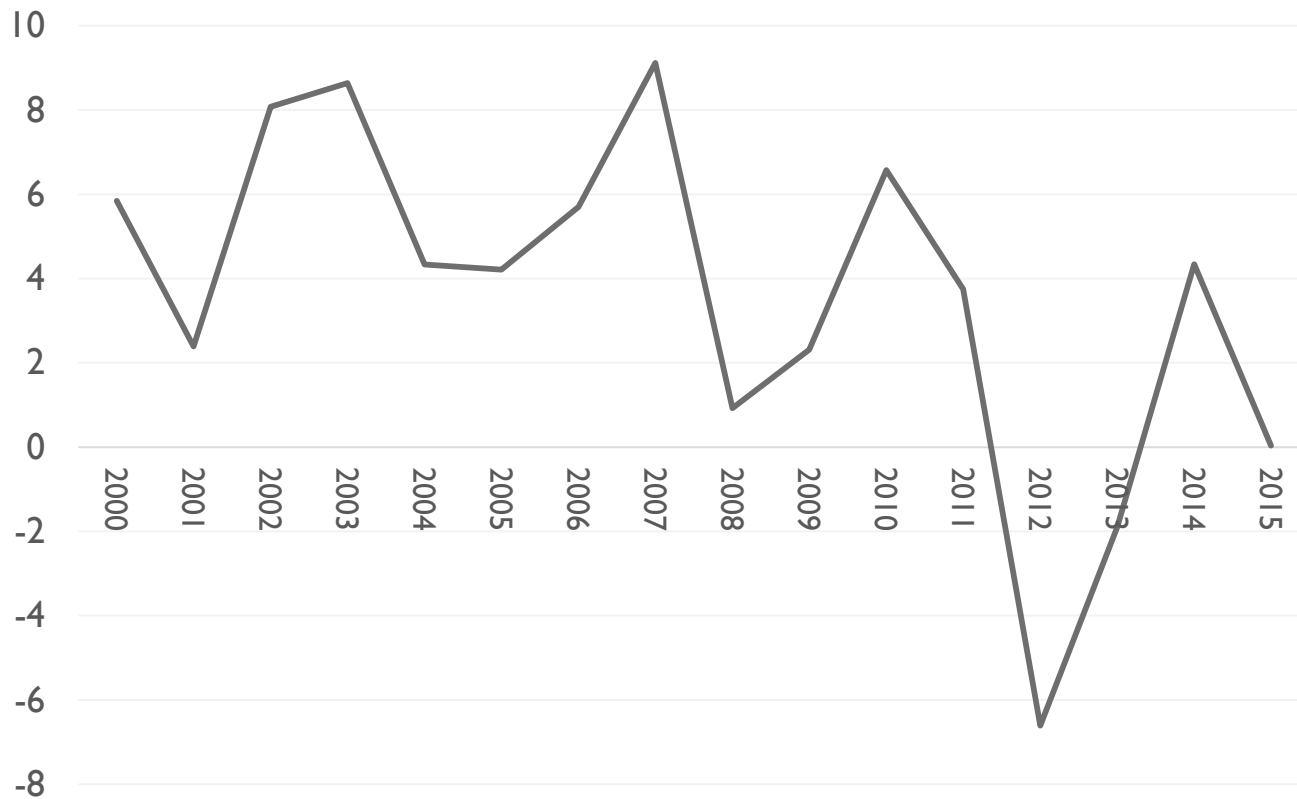
76 billion
dollars

نرخ ارز چندگانه

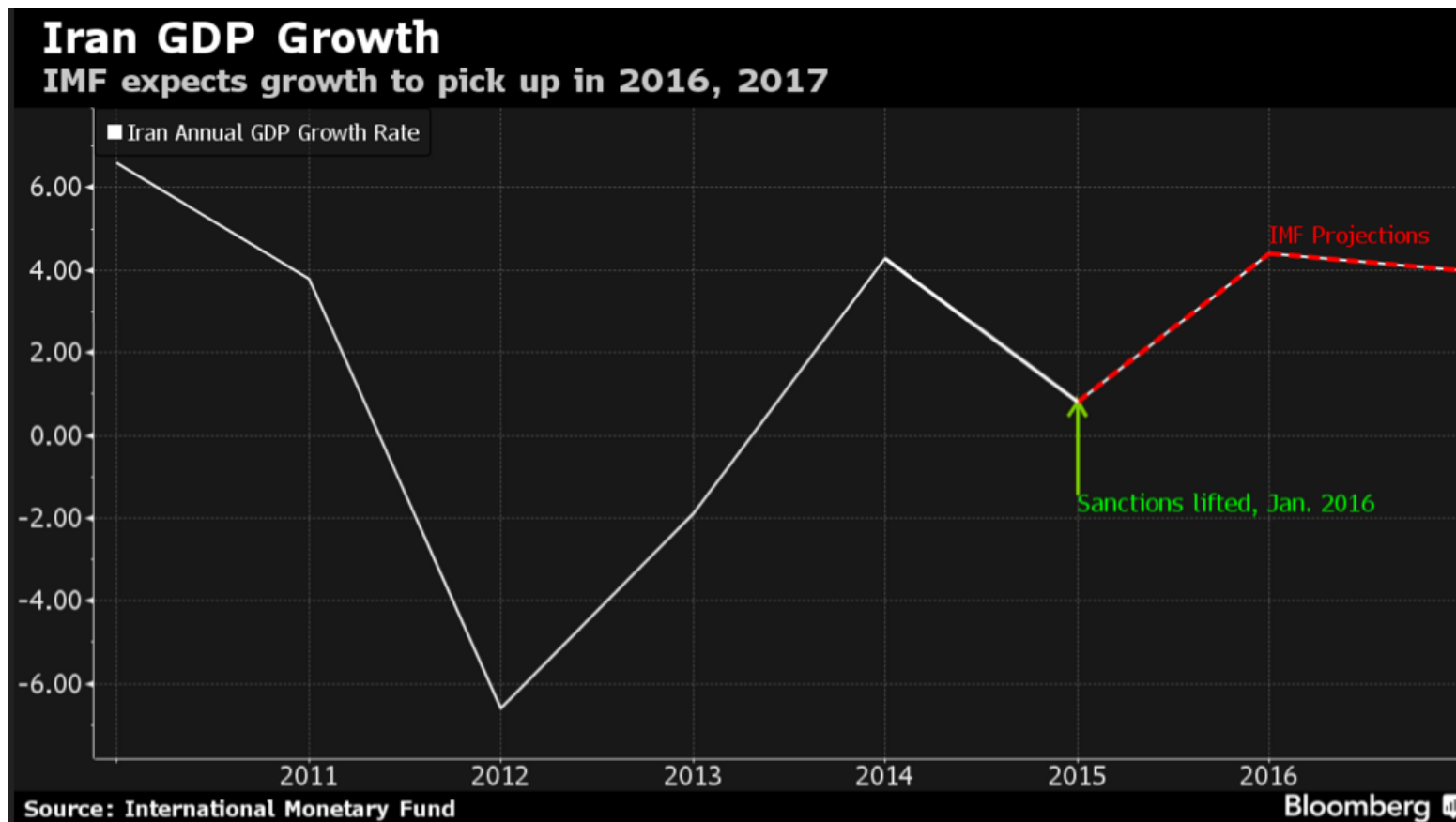

Source: Central Bank of Iran

نرخ رشد تولید ناخالص داخلی

سناریوهای نرخ رشد تولید ناخالص داخلی (IMF)

قلمرو اقتصاد مقاومتی در ایران

- شناسایی حوزه‌های خطرپذیر اقتصاد ایران
- شناسایی راه‌کارهای کاهش خطرپذیری‌ها و همچنین کنترل و مدیریت آن‌ها
- خروج از حوزه‌هایی که خطرپذیری و احتمال آسیب در آن‌ها بالاست
- مقاوم‌سازی اقتصاد در برابر خطرپذیری‌های موجود

عوامل متعدد در شکل‌گیری مقاومت

- ساختار اقتصاد
- میزان انعطاف‌پذیری و پیش‌بینی تدابیر لازم برای مواجهه با شوک‌های ناگهانی
- تنوع در واردات و صادرات و عدم اتکا به کالا یا کشور خاص
- حکمروایی خوب و از جمله سیاست‌های مناسب اقتصاد
- برخورداری از مشارکت و افزایش آن در برخورد با بحران‌ها
- برخورداری از ذخایر استراتژیک برای مواجهه با شوک‌ها
- برخورداری از نهادهای مناسب (مجموعه‌ای از سیاست‌ها، قوانین و تدابیر اجرایی) با کاهش خطرپذیری در برابر تکانه‌ها و اختلال‌های وارده

الزامات اقتصاد مقاومتی برای سرمایه‌گذاران در صنعت

- حرکت به سمت استفاده از بازار سرمایه و عدم تکیه‌ی محض به بانک‌ها در داخل و خارج کشور.
- هیچ حق انحصاری اعطا نخواهد شد.
- سرمایه‌گذاران تا حد امکان باید از ظرفیت‌های تولیدی داخلی استفاده کنند.
- عدم توسعه‌ی بخش دولتی / فضای بیشتر برای بخش خصوصی
- استفاده از ظرفیت‌های اقتصادی ایجادشده در دوران تحریم‌ها
- علاقه‌ی کمتر به واردات/علاقه به انتقال تکنولوژی
- شرکای خارجی که علاقه به تولید در ایران دارد، و نه صرف واردات
- پرهیز از بدهکار کردن بیش‌تر دولت: جایگزینی ضمانت‌های تجاری به جای ضمانت‌های دولتی

باتشکر